

A társadalom működéséhez szükséges erőforrások a minket körülvevő környezetből, azaz a bioszférából kerülnek be a gazdaságba. A gazdaság számára felesleges anyagok pedig hulladékként (kibocsátások) visszakerülnek a bioszférába, ahol azt várjuk a természettől, hogy feldolgozza és ártalmatlanítsa azokat. Ez a körforgás mindaddig fenntartható, amíg a kitermelt (learatott) anyagok mennyisége, valamint a visszajuttatott hulladék feldolgozásához szükséges erőforrások nem haladják meg a természet megújulóképességét. Azonban ennek a határnak a túllépését követően (a növekvő ökológiai lábnyom) elindul a degradáció, ami tovább csökkenti a bioszféra kapacitáit (biokapacitás).⁷ Az egyensúly felbomlása beláthatatlan következményekhez vezet hosszú távon.

A fejlődés növekedésként való értelmezése tehát egy olyan hibás elmélet, amely hosszú ideje meghatározza a gazdasági gondolkodást. Ennek a még jelenleg is uralkodó paradigmának a veszélye elsősorban abban rejlik, hogy az indikátorainkat és a céljainkat is ennek szellemében tűzzük ki, és ez gátolja annak a szemléletnek a terjedését, hogy a fejlődést minőségi dimenzióban értelmezzük. Erre a veszélyre, valamint a megoldási lehetőségekre hívja fel a figyelmet számos kutató, amikor a növekedési mámor és a fogyasztói társadalom kockázatát mutatják be.⁸

A fejlett országokban a túlfogyasztás és a pazarlás, míg a fejlődő országokban a rohamosan növekvő fogyasztás (a nagyobb lélekszám és javuló gazdaság eredményeképpen), valamint a szennyező ipari tevékenység (fejlett országokat kiszolgáló termelőüzemek) szaporodása tapasztalható.

A fejlett társadalmakra az is jellemző, hogy bár a népesség fogy, ám „egyedenként” igencsak gyarapodó méreteket mutatnak. Az elhízás és a túlsúly is egy olyan jóléti tünet, amely messze túlmutat azon, hogy a túlfogyasztás szimbólumaként tekintsünk rá. Ez az állapot nagyban hozzájárul számos egészségügyi problémához, és jellegéből adódóan öngerjesztő – azaz a túlsúlyosak a mozgásuk nehézsége miatt nehezen tudnak csak megszabadulni a súlyfeleslegüktől.

A nemzetközi törekvések, amelyek a fenntartható fejlődéssel foglalkoznak, folyamatosan keresik azokat a megoldásokat (ajánlások, stratégiák), amelyek lokális és globális szinten is támogatást nyújthatnak a megvalósításhoz.

A 2016 januárjától hatályba lépő új ENSZ-program a fenntartható fejlődési célokról olyan világszintű keretrendszer alkot, amely a globális fenntarthatóság megvalósítását kívánja támogatni. A programban található 17 cél és az al-célok támogatni kívánják a globális fenntarthatóság (azaz jólét, jóllét és a természeti tőke megőrzése) elérését. Mivel globális szinten fogalmazzák meg a célokat, így relevanci-

ájukban régióként eltérőek lehetnek. Ugyanakkor vannak olyan célok, amelyek univerzálisak térben és időben. Nem minden cél értelmezhető egyformán minden országra, sőt vannak olyan célok, amelyek egyes országokra egyáltalán nem érvényesek.

A *Jó Állam Jelentés* hatásterületei számos fenntartható fejlődési célt érintenek, ám az kijelenthető, hogy a legtöbbet a *Fenntarthatóság* hatásterület taglal.

- Jólét és egészség (3) – Elhízottak aránya
- Minőségi oktatás (4) – Ökoiskolák
- Az egyenlőtlenségek csökkentése (10) – Gini
- Felelős fogyasztás és termelés (12) – Ökolábnyom
- Az éghajlatváltozás elleni fellépés (13) – Klímaváltozás dimenzió
- Fenntartható földhasználat (15) – Biokapacitás, ökogazdálkodás

A Jó Állam indikátorrendszere arra vállalkozik, hogy mérőműszerként funkcionáljon a döntéshozók számára. Fenntarthatósági szempontból azokat a témákat jártuk körül, és igyekeztük megfelelő módon mérhetővé tenni, amelyek a fenntarthatóság alap gondolatát támogatják. A *Fenntarthatóság* hatásterület kutatóinak mindenkori célja, hogy abban támogassa a döntéshozókat információkkal, milyen területekre érdemes figyelni, ha a fenntartható fejlődés megvalósítása a cél. Olyan vezérlőpultot kínál a *Jelentés* egésze, így a fenntarthatósági mutatók is, amely alkalmas lehet a főbb jelenségek bemutatására, és arra is, hogy a szakpolitikai döntéshozók további következtetéseket vonjanak le. Fontos ugyanakkor megjegyezni, hogy

- a jelenségek, amelyeket az indikátorok bemutatnak, többnyire nem önmagukban érdekesek – számos olyan további következmény és előzmény társul hozzájuk, amellyel együtt alkothatunk csak valódi képet valamely témáról;
- az indikátoroknak sokszor nem (csak) az értéke a sokatmondó, hanem azok tendenciája. Előfordul az is, hogy bár javulás tapasztalható valamely téren, az üteme a kívánatos alatt marad.

Érdemes szem előtt tartani, hogy az indikátorok csak számok. A társadalom és a kiváltott események sokkal lényesebbek, ám gyakran nem számszerűsíthetők. Fontos, hogy mérjünk és bemutassunk jelenségeket és tendenciákat, de ami ennél sokkal fontosabb, hogy a számok mögött megállassuk és megértsük az embert, az élőlényeket és az egész élő bolygót, ami az egész társadalmunkat ellátja a fennmaradáshoz szükséges erőforrásokkal.

⁷ Szilávik János (2006): A környezetvédelem közgazdasági kérdései és a „fenntarthatóság”. *Iustum Aequum Salutare*, II (1–2), 85–89.;
 íSzlávik J. (2014): *Lépések a Fenntartható Gazdálkodás Irányába Gondolatok Láng István és Kerekes Sándor Megalakult a Túlélés Szellemi Kör Című Vitairatához*. Magyar Tudomány.

⁸ Meadows, Donatella – Meadows, Dennis – Randers, Jorgen (2005): *A növekedés határai – Harminc év múltán*, Budapest, Kossuth Kiadó.